

EU;Kemikaalit;REACH-asetuksen (EY N:o 1907/2006) mukainen rajoitus koskien lyijyn käyttöä ammuksissa ja kalastusvälineissä

Kokous
REACH-komitea 29.4.2025

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 20.2.2025 REACH-asetuksen * mukaisen rajoitusehdotuksen (D105447/01) koskien lyijyn käyttöä ammuksissa ja kalastusvälineissä. Rajoitusehdotuksen käsittely REACH-asetuksen nojalla asetetussa komiteassa (komiteanumero C34200) alkoi 27.2., jolloin komissio esitteli rajoitusehdotuksensa. Komissio on antanut jäsenmailta saadun asiantuntijapalautteen perusteella päivitetyn version ehdotuksesta 14.4. Ehdotus on tulossa ensimmäiseen varsinaiseen keskusteluun 29.4.2025 pidettävässä kokouksessa. Äänestys on aikaisintaan 25.-26.6.2025 pidettävässä kokouksessa.

Suomen kanta

Suomi tukee yleisellä tasolla komission tavoitetta vähentää lyijyn käyttöä kuluttajakäytössä. Suomen tavoitteena on varmistaa, että REACH-asetuksen mukainen rajoitusehdotus mahdollistaa EU:ssa ja Suomessa tapahtuvan ammustuotannon ja ampumaraadoilla osana puolustuskyvyn ylläpitämistä tapahtuvan ampumarajoittelun myös jatkossa. Suomi katsoo, että rajoituksen tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeä kiinnittää huomiota rajoituksen selkeyteen ja toimivuuteen, myös sen valvonnan näkökulmasta.

Suomi tukee komission ehdotusta koskien lyijyluotien markkinoille saattamista ja niiden käyttöä ampumaurheilussa, ja kannattaa erityisesti ehdotettua poikkeusta, jonka nojalla lyijyluotien käyttö ampumaraadoilla ja lyijyluotien markkinoille saattaminen saavat jatkaa.

Suomi voi pääsääntöisesti hyväksyä komission ehdotuksen metsästyksessä käytettävien lyijypitoisten luotien osalta, mutta ehdottaa, että reunasytytteisille 22 kaliiberin luotille tehtäisiin ennen 10 vuoden siirtymäajan päättymistä tarkastelu, jossa selvitetäisiin

korvaavien materiaalien saatavuutta sekä verrannollista taloudellisuutta, että suorituskyyä.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että lyijyluodeilla varustettujen metsästyksessä käytettävien keskisytytteisten patruunoiden (centrefire bullets), joiden luodin kaliiperi on suurempi tai yhtä suuri kuin 5.6 mm, siirtymäajoissa sovellettaisiin pidempää kuin esitettyä kahdeksantoista kuukauden määräaika, jotta teollisuus ehtisi sopeuttamaan toimintansa kasvavaan EU:n laajuiseen kysyntään. Suomi tarkastelee tätä kuitenkin osana neuvotteluissa saavutettua kokonaisratkaisua.

Lyijyhauleja koskevan siirtymäajan osalta Suomi voi osoittaa tarvittaessa joustavuutta, pitäen kuitenkin keskeisenä sitä, että markkinoilla olisi saatavilla siirtymäajan puitteissa korvaavia materiaaleja.

Suomi voi tukea yleisellä tasolla lähestymistapaa, jonka mukaan lyijyhaulien käyttö ampumaurheilussa ehdotetaan lähtökohtaisesti kiellettäväksi siten, että kiellosta on mahdollista poiketa tiettyjen edellytysten täytyessä.

Suomi kannattaa ensisijaisesti lähestymistapaa, jonka mukaan ampumaurheilussa käytettävien lyijyhaulien myyntiin, ampumaratojen autorisointiin ja tarpeellisten riskinhallintatoimien määrittelyyn liittyvät yksityiskohdat jätettäisiin jäsenmaiden omaan harkintaan.

Pääasiallinen sisältö

Komission ehdotuksella rajoitettaisiin lyijypitoisten ammusten ja kalastusvälineiden käyttöä, hallussapitoa ja markkinoille saattamista, jos ne sisältävät lyijyä 1 painoprosentin tai enemmän (metallina ilmaistuna). Ehdotukseen sisältyy useita poikkeuksia sekä merkin-
töjä, ampumaratojen autorisointia ja riskinhallintatoimia koskevia vaatimuksia.

Sotilas- ja muut viranomaiskäytöt (esimerkiksi poliisi, rajaturvallisuus ja tulli), ammusten testaamiseen ja tutkimukseen liittyvät käytöt sekä sisäampumaradoilla tapahtuva käyttö olisi lähtökohtaisesti rajattu rajoituksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Luodit

Komissio ehdottaa lyijyluotien käytön kieltämistä urheiluammunnassa, mutta on rajannut kiellon piiristä pois ampumaradoilla tapahtuvan lyijyluotien käytön pysyvällä, mutta 10 vuoden kuluttua uudelleen tarkasteltavalla poikkeuksella. Luotiasuin ampumaradoilla tapahtuva urheiluammunta, metsästyksen harjoittelu ja vapaaehtoiseen maanpuolustus-
toimintaan liittyvä ammunta voisivat siis jatkua nykyisellään. Ampumaradoille ei myöskään esitetä luotien käyttöön liittyviä erityisiä riskinhallintatoimia eikä lyijyluotien markkinoille saattamista ehdoteta kiellettäväksi.

Komissio ehdottaa lyijyluotien käytön ja hallussapidon kieltä metsästyksessä ja metsästäminen mentäessä. Luoteja (centrefire bullets), joiden kaliiberi on suurempi tai yhtä suuri kuin 5.6 mm ehdotetaan kiellettäväksi metsästyksessä 18 kk siirtymäajan jälkeen. Tätä pienemmän kaliiberin luodeille ehdotetaan 10 vuoden siirtymäaika.

Ehdotuksessa on otettu huomioon Suomen metsästyksen erityispiirteet ja poikkeaminen kiellosta tiettyjen luotityyppien kohdalla on tehty mahdolliseksi. Komissio on ehdottanut pysyvää poikkeusta lyijyluotien metsästyskäyttöön tietyn tyyppisille luodeille (bullets for seal hunting, full-metal-jacket bullets, including non-expanding open tip match bullets) niissä jäsenmaissa, joissa ko. luotien käyttö on sallittua rajoitussäädöksen tullessa voimaan. Poikkeus on tarpeen, koska kyseisille luotityypeille ei löydy lyijyä korvaavaa materiaalia.

Haulit

Komissio ehdottaa lyijyhaulien käytön ja hallussapidon kieltä metsästyksessä ja metsästämään mentäessä kolmen vuoden siirtymäajalla. Tämä tarkoittaisi sitä, että lyijyhaulien metsästyskäyttöä kosteikoilla jo koskeva kieltö/rajoitus laajenisi koskemaan kaikkia ympäristötyyppejä. Lyijyhaulien käyttö ja hallussapito ampumaurheilussa ehdotetaan myös kiellettäväksi viiden vuoden siirtymäajan jälkeen. Lyijyhaulien markkinoille saattaminen tulisi kielletyksi viiden vuoden siirtymäajan jälkeen.

Tiettyjen lyijyhaulien (haulikooltaan 1.9–2.6 mm) markkinoille saattamista ja käyttöä olisi kuitenkin mahdollista jatkaa poikkeuksen nojalla urheiluammunnassa tiettyjen ampumaratoja ja ampujia koskevien ehtojen täytyessä siten, että siirtymäaika päättyisi 15 vuoden kuluttua säädöksen voimaan tulosta. Haulikkometsästykseseen liittyvä ampumaradoilla tapahtuva harjoittelu olisi kuitenkin tämänhetkisen käsityksen mukaan jatkossa tehtävä niin tavallisilla kuin erityisluvitetuilla ampumaradoilla korkeintaan 1 painoprosenttia lyijyä sisältävistä materiaaleista valmistettuja hauleja sisältävillä patruunoilla (tyypillisimmin teräshauleilla).

Ampumaradoilta, joilla lyijyhaulien käyttö voisi jatkua edellyttäisiin myös riskinhallintatoimia. Käytetyt lyijyhaulit tulisi kerätä näiltä radoilta kolmen vuoden välein, minkä lisäksi niillä tulisi pyrkiä vähentämään lyijyhaulien aiheuttamia ympäristöriskejä esimerkiksi penkkujen, verhojen tai peitteiden kaltaisilla rakenteellisilla ratkaisuilla. Vaikutusalueilla tulisi lisäksi seurata valumavesien lyijypitoisuutta, mikäli se on mahdollista. Maatalouskäyttö olisi kielletty lyijyhaulien käytön sallivien ampumaratojen vaikutusalueella.

Kalastusvälineet

Komissio on jaotellut ehdotuksessaan kalastusvälineet kolmeen ryhmään. Pienempien vieheiden ja painojen (≤ 50 g) käyttö kalastuksessa tulisi kielletyksi kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen. Yli 50 g mutta alle 1 kg painoiset vieheet ja painot saisivat olla käytössä kaksi vuotta pidempään. Painolankojen ja tarkoituksella irrotettavien painojen (drop-in sinkers) käyttö tulisi kielletyksi 6 kk säädöksen voimaantulosta. Siirtymäajat markkinoille saattamisen osalta olisivat samat kuin käytön osalta.

Käyttöä ja markkinoille saattamista koskevat kiellot ja vaatimukset eivät koskisi kalastusvälineitä, jotka on valmistettu sellaisista kupariseoksista, joiden lyijypitoisuus on korkeintaan 3 painoprosenttia.

Merkintävaatimukset

Komissio esittää (tietyin poikkeuksin), että kuuden kuukauden kuluttua säädöksen voimaantulosta yli 1 painoprosenttia lyijyä sisältävien ammusten ja kalastusvälineiden vähittäismyyjien on em. tuotteiden myyntipisteissä tai etämyynnin yhteydessä esitettävä näkyvästi ja selkeästi lyijyn vaarallisuutta sekä rajoitusta ja sen siirtymäaikoja koskeva informaatio rajoituksen liitteessä esitetyssä määrämuodossa. Informaatio on annettava kyseisen jäsenmaan vaatimilla virallisilla kielillä, paitsi jos jäsenmaa toisin päättää.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 ja 294 artikla sekä REACH-asetuksen 68(1) ja 133 artikla.

Päätös komission täytäntöönpanoasetuksen hyväksymisestä tehdään ns. valvonnan käsittevässä sääntelymenettelyssä komitologiapäätöksen EY 468/1999 ** artiklan 5a mukaisesti. Menettelyssä jäsenmaiden edustajista koostuva komitologiakomitea (REACH-komitea) antaa lausuntonsa komission ehdotuksesta toteutettaviksi toimenpiteiksi.

Ehdotuksen hyväksymiseksi vaaditaan jäsenmaiden määräenemmistö.

Komitean lausunnon antamisen jälkeen ehdotus lähetetään neuvostolle ja Euroopan parlamentille valvontaa varten. Tarkempi menettely riippuu siitä, onko komitean lausunto ollut komission ehdotuksen mukainen. Ehdotuksen hyväksyminen edellyttää, ettei neuvosto tai parlamentti vastusta sitä jollakin seuraavista perusteista: 1) komissio on ylittänyt ehdotusta antaessaan täytäntöönpanovaltuutensa, 2) ehdotuksen sisältö on ristiriidassa perussäädöksen (REACH-asetus) tavoitteiden ja/tai sisällön kanssa tai 3) ehdotus ei ole toissijaisuus- tai suhteellisuusperiaatteen mukainen.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komitologiapäätöksen (1999/468/EY) 5a artiklan mukainen käsittely (ks. edellä).

Kansallinen valmistelu

EU-jaostokäsittelyt kirjallisessa menettelyssä seuraavasti: EU-8 (kilpailukyky) 9.–16.4.2025, EU-11 (puolustusjaosto) ja EU-23 (ympäristö) 10.–16.4.2025.

Asiassa on tehty ennakoivaa yhteistyötä virkamiestasolla relevanttien ministeriöiden sekä muiden valtionhallinnon toimijoiden kanssa. Myös asianosaisten sidosryhmien kanssa on pidetty aktiivisesti yhteyttä rajoitusprosessien alusta lähtien.

Eduskuntakäsittely

EU-asetusten täytäntöönpanosäädöksiä ei yleensä käsitellä eduskunnassa, mutta asian suuren yhteiskunnallisen merkittävyyden takia on katsottu tarpeelliseksi informoida eduskuntaa E-kirjeellä.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

REACH-asetus on sellaisenaan jäsenmaita sitovaa EU-lainsäädäntöä, joten nyt käsitellyssä olevan rajoituksen kaltaisia täytäntöönpanosäädöksiä ei tarvitse erikseen saattaa kansallisesti voimaan. Nyt esitetty lyijyrajoitus koskee näin ollen sellaisenaan myös Ahvenanmaata.

Taloudelliset vaikutukset

Esitetyn rajoituksen taloudellisia vaikutuksia Unionissa on arvioitu ECHAN tekemässä rajoitusehdotuksen taustaraportissa. Yksityiskohtaisempia ja erityisesti Suomea koskevia vaikutuksia ei ole selvitetty, koska kansallisella toimivaltaisella viranomaisella Tuke-silla tai vastuuministeriöillä ei ole resursseja tarkempien REACH-rajoituksia koskevien kansallisten sosioekonomisten vaikutusten arviointiin.

Ammustuotannon pysyminen Suomessa on ensiarvoisen tärkeää maanpuolustuksen, vapaaehtoisen maanpuolustustyön sekä huoltovarmuuden kannalta. Teollisuuden kanssa käytyjen keskusteluiden perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että rajoitus ei nyt esitetyssä muodossa ainakaan merkittävästi vaikeuttaisi ammustuotannon taloudellisia toimintaedellytyksiä Suomessa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Lyijy on ongelmallinen raskasmetalli sekä ihmisen terveyden, että ympäristön hyvinvoinnin näkökulmasta. Lyijy on luokiteltu EU:n aineiden ja seosten luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevan ns. CLP-asetuksen ((EY) N:o 1272/2008) *** mukaan mm. syöpää aiheuttavaksi ja neurotoksiseksi aineeksi, joka on ongelmallinen sekä ihmisen

terveyden että ympäristön hyvinvoinnin näkökulmasta. Lyijy vaikuttaa haitallisesti esimerkiksi munuaisiin, keskushermostoon, lisääntymiseen ja kehitykseen. Lyijy saattaa heikentää hedelmällisyyttä ja voi vaurioittaa sikiötä. Vaikutukset voivat aiheutua myös imetyksen kautta. Toisin kuin monille muille haitallisille aineille, lyijyaltistukselle ei ole pystytty osoittamaan turvallista alarajaa. Lapset ovat erittäin alttiita näille haitallisille vaikutuksille. Lyijyn tiedetään myös aiheuttavan myrkytyksiä linnuille ja niitä saaliseläimenä käyttäville lajeille.

Lyijy voi aiheuttaa ongelmia myös lyijypitoisilla ammuksilla ammutun riistalihan välityksellä. Kokonaisia haulejakin voidaan niellä vahingossa, ja ne voivat päätyä syöjän umpilisäkkeeseen, josta lyijyn liukenemista verenkiertoon ja kaikkialle elimistöön voi tapahtua pitkäänkin. Tutkimuksessa on havaittu myös yhteys ihmisen veren lyijypitoisuuden ja lyijyhauleilla ammutun linnun lihan syömisen välillä.

REACH-asetuksen VIII osaston artiklojen 67–73 nojalla voidaan rajoittaa tietyin edellytyksin vaarallisen kemikaalin valmistusta, käyttöä ja markkinoille saattamista sellaisenaan, seoksessa tai esineessä. Rajoitukset annetaan komission täytäntöönpanoasetuksina. Lyijyn käyttöä on jo aiemmin rajoitettu REACH-asetuksen nojalla mm. maaleissa ja erilaisissa kuluttajien käyttämissä esineissä sekä hauleissa, joita käytetään kosteikko-alueilla metsästettäessä (kattaa myös hallussapidon). Lyijyhaukien kosteikkokäytön kieltävä rajoitus tuli sovellettavaksi 15.2.2023. Suomi äänesti REACH-komiteassa rajoitusta vastaan.

Suomi on tehnyt asiassa aktiivista ennakkovaikuttamistyötä. Komissio on ottanut esityksessään hyvin huomioon Suomen esiin nostaman huolen rajoituksen potentiaalisesti haitallisista vaikutuksista Suomessa ja EU:ssa tapahtuvaan ammustuotantoon ja ampu-maradoilla tapahtuvaan ampumaharjoitteluun osana puolustuskyvyn ylläpitämistä.

Asiakirjat

Asiakirjatunnus komitologiarekisterissä: D105447/02 (Draft Implementing Act)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

nvm Hanna Korhonen, STM, hanna.korhonen@gov.fi , +358 295 163 041
 nvm Hinni Papponen, YM, hinni.papponen@gov.fi , +358 295 250 384
 erityisasiantuntija Sami Heikkilä, PLM, sami.heikkila@gov.fi , +358 295 140 452
 erityisasiantuntija Janne Pitkanen, MMM, janne.pitkanen@gov.fi , +358 295 162 338
 poliisitarkastaja Seppo Sivula, SM, seppo.sivula@gov.fi , +358 295 488 591
 EU-erityisasiantuntija Sarita Friman, sarita.friman@gov.fi , p. 0295 160 144
 EU-erityisasiantuntija Aino Fant, aino.fant@gov.fi , p. 0295 160 066

VAHVA-tunnus

EU/190/2025

Liitteet -

Viite -

* EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EY) N:o 1907/2006, kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta

** 1999/468/EY: Neuvoston päätös, tehty 28 päivänä kesäkuuta 1999, menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä

***EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EY) N:o 1272/2008, aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta sekä direktiivien 67/548/ETY ja 1999/45/EY muuttamisesta ja kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta (CLP)